

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZEW.422.6.2016.AS

Warszawa, 22 lutego 2016 roku

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy i Polityki
Społecznej**

Szanowna Pani Minister,

zwracam się do Pani o podjęcie problemu dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, dotyczącego instalowania monitoringu wizyjnego wewnątrz budynków placówek.

Praktyka ta budzi poważne wątpliwości w zakresie budowania bezpiecznych i przyjaznych warunków, adekwatnych do potrzeb dzieci w miejscu ich stałego zamieszkania. Rzecznikowi Praw Dziecka znany jest przypadek, gdy ekrany do odczytu obrazu z monitoringu zostały zainstalowane w mieszkaniu dyrektora placówki i prezesa stowarzyszenia prowadzącego tę placówkę. Taka sytuacja stwarza zagrożenie, że prywatne życie dzieci może być obserwowane przez osoby do tego nieupoważnione.

Zwolennicy monitoringu wskazują, że instalowanie kamer na terenie placówek opiekuńczo-wychowawczych jest ważnym narzędziem kontrolowania jakości pracy zatrudnionych tam pracowników, a także chroni dzieci przed zagrożeniami zewnętrznymi, np. kradzieżami czy wejściem na teren placówki osób nieuprawnionych. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka, wygoda sprawowania nadzoru nad jakością realizacji zadań przez pracowników nie może być stawiana ponad dobrem dziecka.

Należy podkreślić, że placówka opiekuńczo-wychowawcza zastępuje dziecku dom rodzinny, co oznacza, że powinno ono czuć się w niej swobodnie, a atmosfera i zasady organizacji placówki powinny być wzorowane na warunkach i relacjach panujących w rodzinie. Świadomość stałej obserwacji przez osoby, które nie przebywają aktualnie w tym samym pomieszczeniu, może powodować u dzieci utratę zaufania do otoczenia i poczucie ciągłej inwigilacji. Dzieci szybko uczą się żyć w oku kamery - zaczynają modelować swoje

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

zachowania i wypracowują strategię radzenia sobie w monitorowanej rzeczywistości. Tak więc kamery stają się negatywnym narzędziem wychowawczym.

Rzecznik Praw Dziecka zwraca uwagę, że podstawą zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa na terenie placówki opiekuńczo-wychowawczej powinny być odpowiednie oddziaływania wychowawcze i tworzenie przyjaznego klimatu społecznego. Zadaniem placówki jest przecież kształtowanie właściwych warunków do swobodnego i nieskrępowanego rozwoju dzieci i młodzieży w atmosferze wzajemnego zaufania i poszanowania. Instalowanie kamer jest zaprzeczeniem tej idei, gdyż może prowadzić do osłabienia relacji międzyludzkich i poczucia więzi społecznych, które powinny być podstawą funkcjonowania człowieka. Nadzór sprawowany za pomocą kamer nie tylko nie sprzyja utożsamianiu się z określonymi wartościami, ale promuje konformizm i oportunizm. Dzieci mogą świetnie opanować odpowiednie zachowania na pokaz i szybko z nich zrezygnować, gdy tylko uda im się wymknąć spod oka kamery. Dodatkowo, instalowanie monitoringu wizyjnego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nadaje temu miejscu zdecydowanie bardziej instytucjonalny charakter, co pozostaje w sprzeczności z głównym założeniem, jakie powinna spełniać placówka. Wydaje się, że w przypadku ewentualnego zainstalowania monitoringu wizyjnego w placówce opiekuńczo-wychowawczej, powinien się on ograniczać tylko i wyłącznie do zewnętrznej ochrony miejsca pobytu dzieci.

W opinii Rzecznika Praw Dziecka ważniejsza od monitoringu powinna być dobra atmosfera panująca w placówce oraz profesjonalizm wychowawców, wspierających swoich podopiecznych i poświęcających im dużo uwagi.

Należy podkreślić, że występująca praktyka instalowania monitoringu wizyjnego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie jest uregulowana w przepisach polskiego prawa, brak jest więc podstawy do ograniczenia konstytucyjnego prawa do prywatności dzieciom przebywającym w monitorowanych placówkach.

Prawo dzieci do prywatności stanowi wartość konstytucyjną i jest chronione, w szczególności art. 47 Konstytucji RP¹ (każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym), a także art. 16 Konwencji o prawach dziecka² (każdy ma prawo do ochrony

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483)

² Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526)

prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym) oraz art. 23 Kodeksu cywilnego³ (dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach).

Mając powyższe na uwadze, w trosce o zapewnienie dzieciom przebywającym w instytucjonalnej pieczy zastępczej realizacji przysługujących im praw oraz właściwych warunków rozwoju, na podstawie art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 2086), proszę Panią Minister o analizę przedstawionego problemu oraz poinformowanie mnie o działaniach w tym zakresie, podjętych przez kierowany przez Panią resort.

Ł. Wyżewicz
Marek Piłchowski

---

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 121)